

CẢNH NGÀY HÈ
(Bảo kính cảnh giới – Bài 43 – Nguyễn Trãi)

I. TÌM HIỂU CHUNG:

1. Giới thiệu tập thơ “Quốc Âm thi tập”:

- Gồm 254 bài, là tập thơ Nôm sớm nhất hiện còn.
- Về nội dung, phản ánh vẻ đẹp con người Nguyễn Trãi: người anh hùng với lí tưởng nhân nghĩa, yêu nước, thương dân, nhà thơ với tình yêu thiên nhiên, quê hương, con người, cuộc sống ...
- Về nghệ thuật, thể thơ thất ngôn Đường luật của Trung Quốc đã được Nguyễn Trãi sử dụng thuần thục như một thể thơ dân tộc, có khi chen vào chỗ thích hợp một số câu lục ngôn.
- Được chia thành bốn phần: Vô đề, Môn thi lệnh, Môn hoa mộc, Môn cầm thú.
 - + Phần Vô đề gồm những bài thơ không có tựa đề, được sắp xếp thành một số mục: Ngôn chí, Mạn thuật, Tự thán, Tự thuật, Bảo kính cảnh giới...

2. Tác phẩm “Cảnh ngày hè”

a. Xuất xứ

Là bài số 43 trong mục “Bảo Kính cảnh giới” có 61 bài, thuộc phần “Vô đề” của “Quốc âm thi tập”.

b. Thể thơ

Thất ngôn xen lục ngôn

II. ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN:

1. Cảnh thiên nhiên ngày hè:

“Rồi hóng mát thuở ngày trường”

- “Rồi”: rồi rã, tâm hồn thư thái, thanh thản cảm nhận cảnh ngày hè, cảm nhận cảnh vật thanh bình, yên vui. Nguyễn Trãi một đời bận rộn, tận tâm vì đất nước, đây là những giây phút hiếm hoi của cuộc đời.
- Cảnh thiên nhiên:
 - + Màu sắc tươi tắn, đậm đà: màu lục của lá hoè “*hoè lục*”, màu đỏ của hoa thạch lựu “*thạch lựu hiên còn phun thức đỏ*”, màu hồng của hoa sen “*hồng liên trì*”.
 - + Hình ảnh sống động: hoè lục đùn đùn, rợp mát như gương ô che rợp, thạch lựu phun trào sắc đỏ, sen hồng đang độ thơm nức, ngát mùi hương.
 - + Sử dụng các động từ mạnh, hình ảnh gợi tả: đùn đùn, gương, phun thức đỏ, tiến mùi hương. => sức sống mãnh liệt như có một cái gì đó thôi thúc bên trong, sức sống như ứa căng, tràn đầy.
- + Âm thanh sôi động, dân dã gắn liền với cuộc sống đời thường: âm thanh của

chợ cá từ xa vọng lại, âm thanh in ỏi của tiếng ve.

+ Thời gian: “lầu tịch dương” cuối ngày, lúc mặt trời sắp lặn nhưng dường như sự sống không dừng lại.

– Nhà thơ đón nhận cảnh vật ngày hè với nhiều giác quan: thị giác, thính giác, khứu giác và cả sự liên tưởng.

⇒ Cảnh vật ngày hè được miêu tả với đường nét, màu sắc, âm thanh rất đặc trưng, gợi tả. Đó là bức tranh sinh động, tràn đầy sức sống, mang vẻ đẹp rực rỡ.. Qua đó ta thấy vẻ đẹp thanh bình của bức tranh đời sống con người.

2. Vẻ đẹp tâm hồn Nguyễn Trãi:

– Qua bức tranh thiên nhiên và cuộc sống con người ngày hè đều tràn đầy sức sống, ta thấy được sự giao cảm mạnh mẽ của tác giả đối với cảnh vật. Điều đó cho thấy một tâm hồn khát sống, yêu thiên nhiên, yêu đời mãnh liệt và tinh tế, giàu chất nghệ sĩ của tác giả.

*“Dẽ có Ngu cầm đàn một tiếng,
Dân giàu đủ khắp đòi phương”*

– Tác giả ước có được chiếc đàn của vua Thuần để tấu lên khúc Nam Phong, cầu mưa thuận gió hoà để “*Dân giàu đủ khắp đòi phương*”.

– Lấy vua Nghiêu, Thuần làm “*gương báu răn mình*”, Nguyễn Trãi đã bộc lộ chí hướng cao cả: luôn khao khát đem tài trí để thực hành tư tưởng nhân nghĩa, yêu nước thương dân.

– Câu kết 6 chữ dồn nén cảm xúc cả bài thơ, điểm kết tụ trong thơ Nguyễn Trãi không phải là thiên nhiên, tạo vật mà chính là ở cuộc sống con người, ở nhân dân.

→ Tác giả yêu thiết tha nhân dân, đất nước, mong dân được ấm no, hạnh phúc, giàu có, sung túc.

3. Nghệ thuật:

- Cách ngắt nhịp 3/4 khá mới mẻ, sáng tạo.
- Thơ thất ngôn xen lục ngôn.
- Dùng những động từ mạnh: *đùn đùn*, *giương*, *phun*.
- Cảm nhận thiên nhiên bằng các giác quan: thị giác, thính giác, khứu giác.
- Từ láy độc đáo: *đùn đùn*, *lao xao*, *dắng dỏi*.
- Ngôn từ giản dị, tinh tế, xen lẫn từ Hán và điển tích.

III. Tổng kết:

- Tư tưởng lớn xuyên suốt sự nghiệp trước tác của Nguyễn Trãi – tư tưởng nhân nghĩa yêu nước thương dân – được thể hiện qua những rung động trữ tình dạt dào trước cảnh thiên nhiên ngày hè.
- Ghi nhớ trong sách giáo khoa.